

Нове в бухгалтерському обліку фінансових витрат

Валерій ПАРХОМЕНКО,
заслужений економіст України,
канд. екон. наук, доцент

Фінансові витрати — це витрати, пов'язані з обслуговуванням позикового капіталу — коштів, які на умовах платності й повернення залучає підприємство для забезпечення певних заходів і виконання зобов'язань.

МСБО 23 «Витрати на позики» передбачав застосування базового (основного) та альтернативного методу бухгалтерського обліку фінансових витрат. За базовим (основним) методом усі фінансові витрати визнаються витратами звітного періоду. За альтернативним методом частина фінансових витрат могла включатися до первісної вартості активів за час їх будівництва, виготовлення. Решта визнавалася витратами звітного періоду.

Згідно зі змінами МСБО 23 фінансові витрати підлягають обліку лише за одним методом, який передбачає включення (капіталізацію) фінансових витрат до первісної вартості активів (основних засобів, готової продукції).

Такий само єдиний метод обліку фінансових витрат також запроваджується для підприємств України з 2011 р. Це передбачено наказом № 1085*, яким затверджено зміни до ПБО 31 «Фінансові витрати». Змінами передбачено, що суб'єкти малого підприємництва та інші юридичні особи, яким дозволено застосування спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку, затвердженого наказом № 186, фінансові витрати обліковують спрощено без їх капіталізації.

У Методичних рекомендаціях з формування (визначення) облікової політики підприємства (лист № 31-34000-10-5/27793) зазначено, що до розпорядчого документа щодо встановлення облікової політики включається перелік тих методів оцінки, обліку та процедур, щодо яких нормативно-методична база з бухгалтерського обліку передбачає один

з 2011 р. суб'єкти малого підприємництва, неприбуткові організації, представництва іноземних суб'єктів господарювання фінансові витрати обліковують за одним методом — без їх капіталізації, а у решті підприємств фінансові витрати підлягають обліку лише за одним методом, який передбачає включення (капіталізацію) фінансових витрат до первісної вартості активів (основних засобів, готової продукції).

варіант. Отже, до цього часу в розпорядчому документі з приводу встановлення облікової політики на підприємстві питання щодо порядку відображення фінансових витрат висвітлювалося шляхом закріплення вибору застосування одного з двох чинних методів обліку фінансових витрат.

Напередодні набрання чинності змінами до ПБО 31, тобто у грудні 2010 р., **усім підприємствам необхідно переглянути розпорядчий документ про облікову політику щодо обліку фінансових витрат.** Тобто усі підприємства (включаючи малі) мають виключити з наказу про облікову політику пункт щодо методу обліку фінансових витрат тому, що його застосування з 2011 р. набуває імперативної норми.

Під фінансовими витратами розуміють витрати на відсотки та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями. Це схоже на текст з п. 29 ПБО 3: ... фінансові витрати на відсотки та інші витрати підприємства пов'язані із залученням позикового капіталу. Дещо розширеною формою подано схожий текст щодо фінансових витрат у п. 27 ПБО 16. Запозиченнями у ПБО 31 визначено позики, облігації, векселі та інші види коротко- та довгострокових зобов'язань підприємства, на які нараховуються відсотки.

Фінансові витрати можуть включатися до первісної вартості не будь-якого активу, а лише кваліфікаційного.

Кваліфікаційним активом вважається актив, який потребує суттєвого часу для його створення. Листом № 31-34000-10-5/11601 надаються рекомендації суттєвим часом вважати час, який становить понад 3 місяці.

Капіталізація фінансових витрат, тобто включення фінансових витрат до первісної вартості (собівартості) кваліфікаційного активу, здійснюється лише щодо суми тих фінансових витрат, яких можна було б уникнути, якби не здійснювалися витрати на створення кваліфікаційного активу. Витрати на створення кваліфікаційного активу для цілей капіталізації мають бути зменшені на суму будь-яких отриманих проміжних виплат і цільового фінансування, безпосередньо пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу. Наприклад, підприємство важкого машинобудування на створення протягом 6 місяців активу (складної одиниці готової продукції — устаткування) отримало аванс від покупця, на цю суму слід зменшувати витрати на створення (виробництво) замовленого агрегата для цілей капіталізації фінансових витрат. Підприємство будівельна організація, наприклад, розраховується за етапи виконаних робіт, строк завершення яких перевищує 3 місяці, і тому проміжна оплата прийнятих замовником етапів будівельно-монтажних робіт має зменшувати суму витрат на створення (будівництво) об'єкта для цілей капіталізації фінансових витрат.

Якщо отримано кредит для придбання хлібозаводом борошна чи сільгосп підприємством добрив або насіння з метою виробництва (вирощування) готової продукції, то відсотки за користування таким кредитом мають бути включені лише до фінансових витрат поточного звітного періоду, тобто вони не капіталізуються, оскільки створення (придбання) хлібобулочних виробів, добрив, насіння

*Від редакції. Станом на 22.10.2010 р. наказ знаходиться на реєстрації в Мін'юсті України.

потребує часу, що навіть не наближається до 3 місяців, тобто цю позику прямо отримано для придбання активу, який кваліфікаційним визнавати не можна. Якщо кредит отримано на 24 місяці для будівництва виробничого (або невиробничого) приміщення (будівлі), строк будівництва якого становить 7 місяців, то відсотки за користування таким кредитом з початку їх нарахування до закінчення будівництва і введення в експлуатацію (тобто протягом 7 місяців) включаються повністю до капітальних інвестицій і сформують первісну вартість об'єкта будівництва. Відображення відсотків за користування кредитом упродовж будівництва (припустимо, що фактично це відбувалося протягом 9 місяців) здійснюється за дебетом рахунку 95 «Фінансові витрати» і кредитом субрахунку 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками» та одночасно за дебетом субрахунку 151 «Капітальне будівництво» і кредитом рахунку 95. Після введення в експлуатацію збудованого об'єкта відсотки за користування цим кредитом до його погашення мають відобразитися лише за дебетом рахунку 95 і кредитом субрахунку 684. Тут доречно нагадати, що сальдо рахунку 95 щомісяця (або раз за рік) списується у дебет рахунку 79 «Фінансові результати».

Якщо запозичення отримано (здійснено) не безпосередньо для створення кваліфікаційного активу, то сума фінансових витрат, що підлягає включенню до собівартості (первісної вартості) кваліфікаційного активу, має визначитися за розрахунком: норму капіталізації фінансових витрат множать на середньозважені витрати на створення кваліфікаційного активу. Припустимо, будівельна підрядна організація виконує для замовника будівельно-монтажні роботи на об'єкті. Строк виконання: січень 2011 р. (початок) — травень 2011 р. (закінчення). У березні 2011 р. отримано від замовника аванс на виконання робіт у сумі 300 тис. грн., приймання робіт і розрахунки за контрактом здійснюватимуться без етапів за закінченим об'єкт у цілому. Станом на 01.09.2011 р. собівартість незавершеного будівництва у підрядчика становила 465 тис. грн. Підрядчик 31.08.2011 р. отримав

кредит на 6 місяців на поповнення оборотних коштів 300 тис. грн. з річною ставкою 15%. За вересень на об'єкті витрати на виконання будівельно-монтажних робіт становили 75 тис. грн., а нараховані відсотки для сплати банку за користування кредитом за вересень — 3700 грн., тобто це загальна сума фінансових витрат підрядчика за вересень.

Відображення відсотків за користування кредитом упродовж будівництва (припустимо, що фактично це відбувалося протягом 9 місяців) здійснюється за дебетом рахунку 95 «Фінансові витрати» і кредитом субрахунку 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками» та одночасно за дебетом субрахунку 151 «Капітальне будівництво» і кредитом рахунку 95.

Суму фінансових витрат, яка має включатися до собівартості незавершеного виробництва об'єкта, слід розраховувати у такий спосіб:

1. Середньозважена сума витрат на створення кваліфікаційного активу (об'єкта) у вересні:

$$465\ 000 - 300\ 000 = 165\ 000.$$

2. Норма капіталізації фінансових витрат у вересні:

$$\frac{300\ 000 \times 0,15 \times 1/12}{300\ 000} = 0,0125.$$

3. Сума фінансових витрат, яка підлягає включенню у вересні до собівартості незавершеного виробництва по об'єкту, становить:

$$165\ 000 \times 0,0125 = 2062 \text{ (грн.)}.$$

Отже, у вересні у регістрах бухгалтерського обліку фінансові витрати мають відобразитися у такий спосіб:

за дебетом рахунку 95 і кредитом субрахунку 684 — 3700 грн.;

за дебетом рахунку 23 «Виробництво», об'єкт, аналітичний рахунок (стаття витрат «Інші прями витрати») і кредитом рахунку 95 — 2062 грн.

Тобто у Звіті про фінансові результати (ф. № 2) за 9 місяців 2011 р. підрядна організація має показати у рядку 140 фінансові витрати у сумі

1638 грн. (для спрощення прийняття припустимо у нашому випадку, що за 8 місяців у організації не було фінансових витрат).

Якщо підприємство має одночасно кредит, отриманий для безпосереднього створення кваліфікаційного активу, та інші залучені кошти (позики), то фінансові витрати, що підлягають капіталізації, складаються із суми фінансових витрат, що як відсотки нараховані за використання кредиту для безпосереднього створення кваліфікаційного активу (цільовий кредит), та фінансових витрат, які за розрахунком визначаються щодо інших запозичень (нецільових позик). При цьому інші (нецільові) запозичення для розрахунку приймаються у сумі, необхідній для покриття фактичних середньозважених витрат на створення кваліфікаційного активу після використання всієї суми цільового кредиту. Порядок такого розрахунку наведено у прикладі 3 додатка до ПБО 31.

Капіталізація фінансових витрат починається (тобто відсотки за користування позиками включаються до собівартості кваліфікаційного активу) в тому періоді, у якому визнають витрати на створення кваліфікаційного активу та фінансові витрати. Відповідно до п. 8 ПБО 3 витрати визнаються тоді, коли їх оцінка достовірно відома, тобто фактично відбулися події, які призвели до витрат, — нараховано заробітну плату за виконані роботи, акцептовано до оплати рахунок за роботи (послуги), витрачено матеріальні ресурси та необоротні активи (у сумі амортизації), належить сплатити відсотки за користування позиковими коштами тощо.

Включення (капіталізація) фінансових витрат до собівартості створюваного кваліфікаційного активу припиняється після завершення робіт зі створення такого активу, тобто після введення в експлуатацію об'єкта основних засобів (у забудовника), після оприбуткування готової продукції (у промисловості, сільському господарстві), після закінчення виконання будівельно-монтажних робіт (у підрядчика),

»»

»

та зупиняється на період, у якому на суттєвий час зупинилося виконання робіт зі створення кваліфікаційного активу, тобто усі фінансові витрати у цей період визнаються витратами (тобто списуються на рахунок 79 з рахунку 95).

Отже, з 2011 р. усі підприємства (крім малих підприємств, неприбуткових організацій та представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності) фінансові витрати мають включати до первісної вартості основних засобів, довгострокових біоло-

гічних активів і виробничої собівартості готової продукції, однак лише тих, які відповідають критеріям (ознакам) кваліфікаційних активів, та у сумі, що визначається за розрахунком їх капіталізації.

Малі підприємства, враховуючи імперативність зміненої норми ПБО 31 про порядок обліку ними фінансових витрат, відображають такі витрати за дебетом рахунку 84 «Витрати операційної діяльності» і кредитом рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями». З рахунку 84 уся зазначена сума списуєть-

ся до дебету рахунку 79 «Фінансові витрати».

ПБО 31 передбачає, щоб підприємства у складі річної фінансової звітності наводили інформацію про випадки, причини та тривалість зупинення виконання робіт зі створення кваліфікаційних активів і зупинення капіталізації фінансових витрат, про суму фінансових витрат, включених у звітному році до собівартості кваліфікаційних активів, про норму капіталізації. Розкриття такої інформації не стосується малих підприємств.

перелік використаних нормативних документів

НАКАЗИ МІНФІНУ УКРАЇНИ

№ 87

від 31.03.99 р. «Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» (zareєстровано у Мін'юсті України 21.06.99 р. за № 397/3690, зі змінами та доповненнями, за текстом — ПБО 3)

№ 186

від 19.04.2001 р. «Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку» (zareєстровано у Мін'юсті України 05.05.2001 р. за № 389/5580, зі змінами та доповненнями)

№ 318

від 31.12.99 р. «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку» (zareєстровано у Мін'юсті України 19.01.2000 р. за № 27/4248, зі змінами та доповненнями, за текстом — ПБО 16)

№ 415

від 28.04.2006 р. «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»» (zareєстровано у Мін'юсті України 26.05.2006 р. за № 610/12484, за текстом — ПБО 31)

№ 1085

від 04.09.2010 р. «Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів з бухгалтерського обліку та визнання такими, що втратили чинність наказів Міністерства»

ЛИСТИ МІНФІНУ УКРАЇНИ

№ 31-34000-10-5/11601

від 01.06.2006 р. «Щодо Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»»

№ 31-34000-10-5/27793

від 21.12.2005 р. «Про облікову політику»

Роз'яснення контролюючих органів щодо оплати листків непрацездатності, виплати соціальної допомоги, сплати пенсійних внесків

Інна ПЕТРЕНКО,
оглядач «Вісника»

Оформлення листка непрацездатності

Відповідно до чинного законодавства листок непрацездатності — документ, який є підставою для звільнення від роботи у зв'язку з непрацездатністю та матеріальним забезпеченням застрахованої особи в разі тимчасової непрацездатності, вагітності та пологів.

Згідно з п. 22 Порядку № 1266 якщо підприємством, установою, організацією розрахунок середньої

Розрахунковим періодом, за який обчислюється середня заробітна плата для розрахунку страхових виплат, є останні шість календарних місяців (з першого до першого числа), що передують місяцю, в якому настав страховий випадок.

заробітної плати для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності чи допомоги по вагітності та пологах провадиться автоматизовано, розділ листка непрацездатності «Довідка про заробітну плату» може не заповнюватися, а до лист-

ка непрацездатності додається розрахунок середньої заробітної плати, засвідчений підписом керівника, головного бухгалтера та печаткою.

Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності у листі № 04-06/К-272з-378 повідомляє, що з метою спрощення роботи бухгалтерії підприємства в частині оформлення листків непрацездатності для виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності та допомоги по вагітності та пологах дозволяється не заповнювати розділ листка непрацездатності «Довідка про заробітну плату» і «Належить до виплати», якщо розрахунок середньої